

Pielisen rannalla

Kopterikuva Markku Anttilainen

Haikolassa ja Nurmeksessa kesällä 2019

Kesäkuussa

Nurmes-seura Haikolassa
ti 4.6. klo 18 Teemana "Paimensuojasta patikkapolulle - Haikolan hirsien kertomaa". Kahvitarjoilu.

Nurmeksien ohjelmalliset kesätoripäivät
kauppatorilla **maanantaisin alkaen 10.6.** Ohjelmaa klo 13-15 ja klo 17-19.30. Päätöspäivä 12.8. Haikola on mukana yhdistysten toripäivänä 17.6.

Haikolan perinteinen juhannusaatto
pe 21.6.: klo 20 lauletaan Jyry Viljolan säestyksellä kesäisiä lauluja ja virsiä. Tarjoilu ja arpajaiset klo 21. Kokko sytytetään klo 22. Hiljaisuuden messun toimittaa kappalainen **Leila Koponen** klo 23.

Juhannuspäivänä 22.6.
Haikolan väki tarjoaa **kirkkokahvit** messun jälkeen kirkonmäellä

Huom!

Katso tapahtumista
Ylä-Karjalasta
ja Haikolan nettisivuilta
www.haikolantalo.fi ja
Facebook Haikolan talo ja
puh. 013 430120 tai 045 1381648

Heinäkuussa

Haikola mukana Nurmeksien kaupungin iltatorilla
"Ylä-Karjalan matkailukylät" -osastolla **ma 1.7.**

Nurmeksien Kesäakatemia
29.6.-7.7., taiteellisenä johtajana professori **Tuija Hakki**. Konsertteja eri puolilla Nurmesta.

Haikolan perinteinen pirttikonsertti
ti 2.7. klo 14. "Sorokka irti" - runolaulajan matkassa Karjalassa. **Ilona Korhonen**, runolaulu. Vapaa pääsy. Kahvitarjoilu 4 €. Kesto n. yksi tunti.

Haikolassa la 6.7. klo 14
"RUNOPOLKU - metsässä Eino Leinin kanssa"
Noora Laiho, kantele, ja kesäakatemia opiskelijoita sekä Ylä-Karjalan kansalaisopiston lausujat. Vapaa pääsy. Kahvitarjoilu 4 €.

Erämaakirkko
Iso-Valkeisella su 14.7. klo 14.
Saarnaajana pastori **Petri Tiusanen** Parikanniemi-säätiöstä.

Sunnuntaina 21.7. Evankelisen lähetyshdistyksen tarjoamat kirkkokahvit messun jälkeen kirkonmäellä.

Elokuussa

Maakuntaviikolla Haikolassa ke 28.8. klo 10 alkaen
Tapio Oy:n metsäasiantuntija, metsänhoitaja, MMM **Airi Matila** kertoo: **Metsä ihmisen hyvinvoinnin lähteenä.**

Hän esittelee METSO-hyvinvointikonseptiä ja opastaa Toivonpolulla. Hän johdattaa osallistujia polun pysähdyspaikoilla vahvistamaan luonnon hyvinvointivaikutuksia. Voidaan tehdä pienimuotoisia hengitysharjoituksia, aistia luonnon tuoksua ja kuunnella ääniä.

Airi Matila kannustaa kyliä, maaseutuyrittäjiä ja kuntia jalkauttamaan metsäluonnon hyvinvointivaikutuksia osaksi jokapäiväistä toimintaa. Hän on projektipäällikkönä maa- ja metsätalousministeriön rahoittamassa hankkeessa, jossa kuntien hyvinvointityötä laajennetaan ulos ja metsäluontoon.

Potakkajuhlat ja Potakkajuhlat by Night
pe 30.8. kauppatorilla. Haikolan lantut myynnissä! Ja mahdollisesti myös maartisokat ja auringonkukat...

Toivonpolku

Kohtavaaran luonto- ja historiapolku on kokonaisuudessaan valmistunut ja kaikkien koettavissa, lähtö Haikolan pysäköintipaikalta, aina avoinna, hyvät opaskilvet.

Opastusta

Haikolan talo järjestää Kohtavaaran luonto- ja historiapolulla maksusta opastettuja kierroksia tarjoiluineen. Niistä sovitaan erikseen puh. 045 1381648. Katso esite.

Aittaöitä

Haikolan nostalgisissa aitoissa voi yöpyä edullisesti.

Syyskuussa

Ylä-Karjalan kansalaisopiston järjestämä **kasvivärjäyskurssi**
Haikolassa **14.-15.9.** opettajana **Leena Koivunen**.

Lokakuussa

Hiljaisen rukousmaalauksen retriitti
Haikolassa **4.-6.10.** ohjaajina taideterapeutti **Heide Hillebrecht**, **Marja-Leena Virolainen** ja **Kaija Kokkonen**.

Ylä-Karjalan kansalaisopiston järjestämä **tähtienkatselukurssi**
11.-12.10., asiantuntijoina **Otto Huhta**, **Marja-Liisa Rönkkö** ja **Kyösti Malinen**.

Loppuvuodesta

Immanuel-kirkkopyhä
Nurmeksien kirkossa **su 8.12. klo 10.**
Mukana Immanuel-kansankuoro.

Kevyt adventtilounas sekä joulurunoja ja -lauluja
Haikolassa **su 15.12. klo 13** (lounas), klo 14 Ylä-Karjalan kansalaisopiston lausuntaryhmän joulurunotuokio "Vedä jo jouluhenkeä". Lauluja säestää **Maija Liisa Pasanen-Karhu**. Vapaa pääsy. Lounas- ja kahvikolehti.

Immanuel jouludraama
31. kerran aatonaattona **23.12. klo 18**
Nurmeksien kirkonmäellä.

Hissipuhetta

Haikola on kevätkaudella osallistunut Pielisen Karjalan Kehittämiskeskus PIKES Oy:n hallinnoimaan Leader-hankkeeseen "Ylä-Karjalan matkailukylät". Soila ja Simo Palviainen Aurana Oy:stä antoivat matkailun ja markkinoinnin kehittämis- ja asiantuntijatehtävissä saamansa tietotaidon runsain määrin osallistujien käyttöön. Tavoitteena oli kehittää maaseudun matkailua kestävä kehityksen ja terveen ympäristöpolitiikan pohjalta.

Harjoittelimme työpajoissa tuotekehitystä: Haikola keskittyi lopullisesti valmistuneen Kohtavaaran luonto- ja historiapolun, Toivonpolun, kehittämiseen matkailutuotteeksi. Tuotteen nimeksi kiteytyi "Koe pienois-Koli Kohtavaaralla".

Työpajoissa opeteltiin myös "hissipuhetta", 30–60 sekunnin napakkaa oman tuotteen esittelyä. Kaikki olennainen oli saatava tiiviiseen ja samalla houkuttelevaan muotoon vaikkapa tähän tyyliin:

"Tervetuloa Kohtavaaran luonto- ja historiapolulle Nurmekseen! Haikolan talolta alkavalla polulla on näköalatorni, jolta avautuu kolimainen maisema Pohjois-Pieliselle. Reitti on 2,4 kilometrin mittainen. Sopiva koko perheelle, testatusti myös päiväkotikäisille. Opastauluista saa tietoa alueen monimuotoisesta luonnosta ja kiehtovasta historiasta. Haikola järjestää myös opastettuja kierroksia, joihin kuuluu patikoiminen päätteeksi keittoa, paikallista leipää, Haikolan mustaviihimerjamehua, kahvia, haudutettua teetä ja marjapiirakkaa."

Kohtavaara on keidas luonnonrauhaa kaipaavalle!

Haikolassa 25.5.2019
Kyllikki Tiensuu

Koe pienois-Koli!

Nouse Toivontornille ja vaella Kohtavaaran luonto- ja historiapolku.

Aina avoinna.
Lähtö: Haikolan talo, Opistontie 7.
www.haikolantalo.fi/Kohtavaaran_luonto-ja_historiapolku

Nurmeksen evankelisen opiston ystävät ry:n 80-vuotisjuhlassa kuultua 13.1.2019

Tuomiorovasti Ilpo Rannankari saarnasi messussa Nurmeksen kirkossa, ja Haikolan päiväjuhlassa kuultiin muistelut Toivo Salomaasta ja Helvi Valkosesta sekä opiston vaiheista.

Ilpo Rannankarin saarnasta:

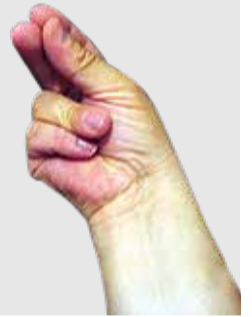
"Tuolta Haikolasta lähtee opiston ystävien kunnostama, Kohtavaaraa kiertävä luonto- ja historiapolku, Toivonpolku. Se tarjoaa vaeltajalleen niin ruumiillisen rasituksen kuin henkisen virkistykseen. Voit nostaa sydämen sykkettä 'Paavon portaisissa' ja levähtää 'Helvin hengähdyspenkillä' tai 'Lammaspaimenen leposijan' luona. Kuulostelet metsän hiljaisuutta ja nouse lopulta vaaran laelle, 'Toivon torniin'. Sieltä, 85 metriä järven pinnan yläpuolelta aukeaa eteisi huikkea näköala Pieliselle ja kansallismaisemaan. Saat ihastella luomakunnan kauneutta ja aavistella Jumalan suuruutta. Ehkä jopa tunnet poskia-

si hyväilevässä tulessa, kuinka Jumalan uutta luova Henki – aivan kuin luomisen aamuna – liikkuu vetten päällä, voimaannuttaa, kutsuu vapauteen, kiitollisuuteen ja elämän kunnioittamiseen. – –

Rakkaat ystävät. Myös tämän päivän evankeliumi johdattaa meidät näköalapaikalle: Jordanilta silmiemme eteen avautuu Jumalan rakkauden puhdistava ja Jumalan Hengen uudistava elämän lähde. Se on pyhä kaste. Se on Jeesuksen kaste. Se on myös sinun oma kasteesi. Jos olet elämän uuvuttama, jos kaipaat puhtautta ja anteeksiantoa, jos kauhistut kuoleman valtaa, jos etsit uutta rohkeut-

ta ja voimaa Jumalan tiellä kulkemiseen, pysähdy tänään kasteesi näköalapaikalle.

– –
Pyydän ja rohkaisen sinua nyt tekemään ristinmerkin. Laita yhteen kolme sormea: peukalo, keskisormi ja etusormi. Kosketa otsaasi, rintaasi ja olkapäitäsä. Varjelkoon tämä hiljainen rukous sinut kasteen armossa ja Jumalan tahdon tiellä."

Kenttäpostikirjeet kertovat

Tukea ja kannustusta Äänisen rannalta opiston toiminnan käynnistämiseen

Isäni Toivo Salomaa toimi Nurmeksen seudun evankelisen kansanopiston johtajana vuosina 1941–1963. Hän kuoli Joensuussa 1997. Vasta kymmenen vuotta myöhemmin löydettiin hänen jäämistöstään noin 150 kenttäpostikirjetä, jotka hän ja hänen puolisonsa, äitini Valva Salomaa olivat lähettäneet toisilleen sotavuosina. Myöhemmin olemme saaneet käyttöömmä ainakin osan niistä kirjeistä, jotka isäni oli lähettänyt ohjeiksi ja kannustukseksi jatkosodan aikana opiston johtajattarelle Helvi Valkoselle tämän käynnistäessä opistotoimintaa Haikolassa vuonna 1942.

Isäni oli vihitty papiksi 1937 koulu-kaupungissaan Viipurissa. Lukukauden 1938–1939 hän oli Kirvussa toimineen Sairalan evankelisen opiston vt. johtajana, kun edellinen johtaja Toivo Rapeli oli valittu Muolaan seurakunnan kirkkoherraksi. Kesällä 1939 vanhempamme, Toivo Salomaa ja Valva Kokkonen menivät naimisiin ja pari viikkoa sen jälkeen isäni valittiin Sairalan opiston vakinaiseksi johtajaksi. Talvisota syttyi, ja juuri alkuun päässyt opistotoiminta piti välittömästi keskeyttää, oppilaat kotiuttaa ja opiston rakennukset luovuttaa armeijan käyttöön. Rauhanehtojen mukaan Kirvu opistoineen jäi Neuvostoliiton puolelle.

Tammikuussa 1940 alkoi isäni palvelus puolustusvoimissa. Sitä kesti yhtäjaksoisesti neljä vuotta ja yhdeksän kuukautta. Armeija koulutti hänet tykistön sotilaspastoriksi, ja jatkosodan alkaessa hänet

määrättiin Kv psto 12:n papiksi. Yksikkö oli koottu tamperelaisista tykkimiehistä. Syksyn 1941 aikana patteristo eteni Tolvajärven, Suojärven ja Karhumäen taistelujen kautta Äänisen luoteiskulmaan lähelle Karhumäkeä, jossa vuoden 1942 alusta alkoi henkisesti kuluttava asemotavaihe. Kulkua ja viestiyhteydet olivat kotirintamalle heikot. Kenttäposti kulki epäsäännöllisen säännöllisesti.

Kirjeissä vilahtavat paikanniminä mm. Äänislinna, Kosmozero ja Tolvoja, jotka sijaitsivat hyökkäysvaiheen päättyessä suomalaisjoukkojen itäisimmillä rintamaloikoilla. Samaan aikaan 300 kilometrin päässä Lipinlahden rannalla Karjalan ja Kainuun evankelisten keskuudessa syntynyt suuri haave – uusi kansanopisto – oli toteutumassa. Toivo Salomaa oli kesäkuussa 1941, vain pari viikkoa ennen jatkosodan syttymistä, valittu Nurmeksen opiston ensimmäiseksi johtajaksi. Samassa kokouksessa valittiin johtajattareksi sacr.min.kand Helvi Valkonen Vaasasta.

Toivo Salomaa ja opistolaiset

Opisto alkoi 10.1.1942. Isäni kertoo laatiensa opiston ensimmäisen talousarvion ja toimintasuunnitelman teltassa Äänisen rannalla tykkien jylistessä. Tammikuussa kirjeessään 1942 hän kyseli Helviltä: "Onko saatu lisää oppilaita ja mistä päin? Miten tarkenette ankaran pakkasen kourissa? Onko valaistusainetta riittänyt? Kestääkö talous iltateen arkisin? Olet kai koonnut maksuja jo oppilailta? – Kunpa Jumala soisi meille rauhan. Sitä on syytä rukoilla opistokodissakin. Monet terveiset koko opistoväelle! Muistuta Kristian Tammiota [johtokunnan puheenjohtaja, Pielisjärven kirkkoherra], että käy siellä mahdollisimman usein."

Johtaja pystyi ensimmäisenä vuonna osallistumaan käytännön toimiin lähinnä kirjeitse. Johtokunta yritti monta kertaa saada hänelle siirron lähemmäs opistoa,

mutta turhaan, koska Äänisen rannalle ei saatu mistään korvaavaa sotilaspappia.

Huhtikuussa 1942 Toivo kirjoittaa jälleen Helville: – – ”ymmärrän hyvin, miltä Sinusta on tuntunut näiden työkuukausien aikana. Kyllä täytyy olla erikoisin lahjojen varustettu yksilö, joka kykenee tuollaiseen uudisraivaajan tehtävään. Ja Sinulle niitä lahjoja on siunattu harvinaisessa mitassa. Olen kovin iloinen, että tulit puuhaan mukaan, sillä tiesin alun perin, millaisesta tehtävästä on kysymys. Kyllä työ jäljestä päin tekijäänsä palkitsee myöskin ansaitulla tyydytyksellä siitä, että vaikeudet on kyetty voittamaan. – – Sitä minä olen aprikoinut, mistä otetaan ensi talven polttopuut. Normaalioloissa ne olisi pitänyt jo ajaa tämän talvikelin aikana käden ulottuville, mutta nythän täällä ainakin kelit on menneet parissa, kolmessa päivässä. – – Toimen ajankohtainen juttu on sitten ensi kevään kylvöt ja viljelykset. Muistuta nyt maatalousopettajaa, että hankkii siemenet ja hoitaa asian parhaalla mahdollisella tavalla.”

Puoliso ja esikoinen muuttavat Lipinlahteen

Valva kirjoittaa Helville heinäkuussa 1942: ”Sydämellinen kiitos siitä ystävydestä, jota saimme siellä käydessämme osaksem-

me. Oli todella suuriarvoista, että saimme käydä siellä yhdessä, Toivo ja minä. Näin sain tutustua henkilökuntaan ja laitokseen, ja uskallan jo hiukan rohkeammin ajatella muuttoa.” Loppukesällä 1942 Valva Salomaa muutti esikoisensa kolmivuotiaan Teuvon kanssa juuri valmistuneeseen, aittarakennuksesta kunnostettuun johtajan asuntoon, Metsämökkiin. Se sijaitsi Kohtavaaran alarinteessä noin 400 metrin päässä Haikolan pihapiiristä. Muuttoa kiirehti perheen toisen lapsen loppuvuoteen ajoittuva syntymä.

Toivon sijoituspaikan siirto onnistui vihdoin vuoden 1942 lopussa. Silloin hänet määrättiin sotilassairaala 38:n papiksi Lieksaan. Seuraava määräys siirsi hänet elokuun 1943 alusta Repolan varuskunnan papiksi noin 100 km Lieksasta koilliseen. Koska Lieksan ja Repolan kautta hoidettiin Rukajärven suunnan tuhansien sotilaiden huolto, johtaja pystyi nyt pitämään jo paremmin yhteyttä opistoon ja kotiinsa. Repolasta voitiin pitää yhteyttä opistolle ja Metsämökille jo puhelimellakin.

Helmikuussa 1944 Toivo määrättiin pataljoonan papiksi Rukajärvelle 100 km Repolasta koilliseen, mikä heikensi taas hänen mahdollisuuksiaan yhteydenpi-

toon opistolle. Matkaa Nurmekseen oli lähes 300 kilometriä. **Kristian Tammio** otti ”voimakashenkisesti” yhteyttä ylemmän portaaseen, sillä hän ei sulattanut tätä määräystä lainkaan. Heinäkuun alusta Toivo-johtaja pääsikin takaisin Repolaan, ja Ilomantsin lopputaistelujen jälkeen heinä-elokuussa 1944 hänen viimeiseksi sijoituspaikakseen tuli Porokylän koulu. Sieltä hänet kotiutettiin 10.11.1944.

Puolison vuoro aloittaa opiskelu

Valva Salomaa oli ollut lukukauden 1935–1936 Sairalan opiston oppilaana Toivo Rapelin johtajakautena. Tuolloin hän oli saanut tuntumaa valoisaan evankelisuuteen ja toisaalta itse kokea kansanopiston merkityksen nuorten kasvuympäristönä. Toiveikkuus sodan päättymisestä välittyi loppukevään 1944 kirjeistä, ja kahden pienen lapsen äidin suuri unelma valmistua käsityönopettajan ammattiin alkoi elää.

Kesäkuun lopussa Valva kertoi kirjeessä polkeneensa pyörällä kaupunkiin samana päivänä kaksi kertaa hankkimassa lääkärintodistusta. Se tarvittiin Helsingin

Valva, Teuvo ja Toivo Salomaa

käsityöseminaariin osoitettuun hakemukseen. Opiskelu seminaarissa alkoi syyskuun alussa, pari kuukautta ennen kuin isämme kotiutettiin. Äitimme valmistui seminaarista kesäkuussa 1946, ja valittiin sen jälkeen ensin koevuosille ja sitten vakinaiseksi käsityönopettajaksi. Tätä tehtävää hän hoiti vuoteen 1963 saakka. Näin puolisoiden yhteinen seurustelu-aikainen toive päästä tekemään kansanopistotyötä oli toteutunut.

Markku Salomaa

Muistoja Helvi Valkosesta

Helvin tausta

Helvi Ester Valkonen syntyi 24.12.1914 Vaasassa **Antti** ja **Alma Valkosen** esikoinseksi. Myöhemmin perheeseen syntyi vielä kaksi tyttöä ja kolme poikaa.

Koulunsa Helvi Valkonen kävi Vaasassa, mutta kirjoitti ylioppilaaksi Ilmajoen lukiosta. Lapsuudessa ja nuoruudessa harrastuksina olivat mm. pianonsoitto, partio, seurakuntatyö ja lapinmatkailu. Perhe oli syvästi hengellinen. Paljon aikaa vietettiin seurakunnan ja Evankeliumiyhdistyksen tapahtumissa etenkin Vaasan rukoushuoneella.

Helvi aloitti yliopisto-opinnot Helsingin yliopiston teologisessa tiedekunnassa. Aktiivisuus ja kantaaottavuus näkyivät jo opiskeluaikana. Helvi kannatti mm. suomenkielistä yliopisto-opetusta, osallistuen ”kukkopillimarssiin” opetusministeriön edustalla ja jakaen junassa matkalla Helsingistä Vaasaan suomen kieltä puoltavia lentolehtisiä. Tästä isä moitti Helviä, hänellä kun oli Vaasassa hautaustoimisto, jonka liiketoiminnan isä pelkäsi kärsivän tyttären kieliaktiivisuudesta.

Helvi kannatti naispappeutta jo 1960-luvulla, samoin Raamatun kielen modernisointia. Opiskeluaikanaan hän asui Lähetysseuran naisopiskelijoiden kodissa. Siellä hänen ystävänsä **Martta Ösch** näki opistoilmoituksen lehdessä ja sanoi: ”Tuo paikka on sinulle tarkoitettu.” Niinpä Helvi opettajaksi Nurmeksen seudulle Kohtavaaraan perustettavaan evankeliseen kansanopistoon. Ennen Nurmekseen siirtymistään hän toimi lääkintälottana Vaasan varuskuntasairaalassa syksyllä 1941.

Nurmeksessa Helvi teki elämäntyötään vuoteen 1968 asti. Hän oli 1950-luvulla Nurmeksen maalaiskunnan kunnanvaltuustossakin. Työuransa viimeiset vuodet Helvi toimi uskonnonopettajana

Vaasan yhteiskoulussa jääden eläkkeelle vuonna 1974.

Veljentyttären muistot

Helvillä ja minulla oli 38 vuotta ikäeroa. Ensimmäiset muistikuvani ovat varhaislapsuudesta, jolloin Helvi oli jo keski-ikäinen. Yhdessäolot sijoituivat enimmäkseen Vaasaan, lapsuuden ja nuoruuden ajan kesälomiin. Silloin oltiin lähisuvun kanssa isovanhempien kesähuvilalla. Aikuisena, varsinkin oman perheen perustamisen jälkeen tavattiin harvemmin.

Lapselle ja nuorelle jäi mieleen Helvi aktiivisena ihmisenä, joka pyrki aina vaikuttamaan asioihin myönteisesti. Meille kahdeksalle serkulle hän perusti uimakerhon ja laulukuoron. Uimakerholla oli jopa hänen tekemänsä tunnuslaulu. Helvi myös valokuvasi meitä ahkerasti. Kuvia oli usein Evankeliumiyhdistyksen Lastenlehdessä.

Helvi piti huolta myös henkisestä kasvustamme. Kortit ja kirjeet päättyivät psalmin sanoihin, sananlaskuun tai muuhun elämänohjeeseen.

Monipuolinen kirjallisuus oli Helville tärkeää, samoin sanomalehdet (*Vaasa-lehti*, *Ylä-Karjala* ja *Karjalainen*). Hän oli ahkera kirjeiden kirjoittaja, ja hänellä oli laaja ystäväpiiri. Vaasan seurakunnan väkeä kävi kesähuvilassa, pappeja majoitettiin, ja **Kaisu Piirainen** kävi tervehtimässä Helviä Japanista asti.

Helvi opetteli englannin kieltä kielilevyiltä, ja me lapset opimme myös siinä ohessa muutaman sanan. Samoin kuunneltiin klassista musiikkia. **Heino Kasken** musiikki oli Helville erityisen mieleluisa, koska se hänen mielestään kuvasi hyvin Pohjois-Karjalan luontoa.

Helvi teki monia ulkomaanmatkoja jo 1950-luvulla (Israel, Jordania, Sveitsi, Saksa, Ruotsi ja Norja) ja kävi myös Evankeliumiyhdistyksen lähetyiskohteis-

sa Japanissa ja Keniassa.

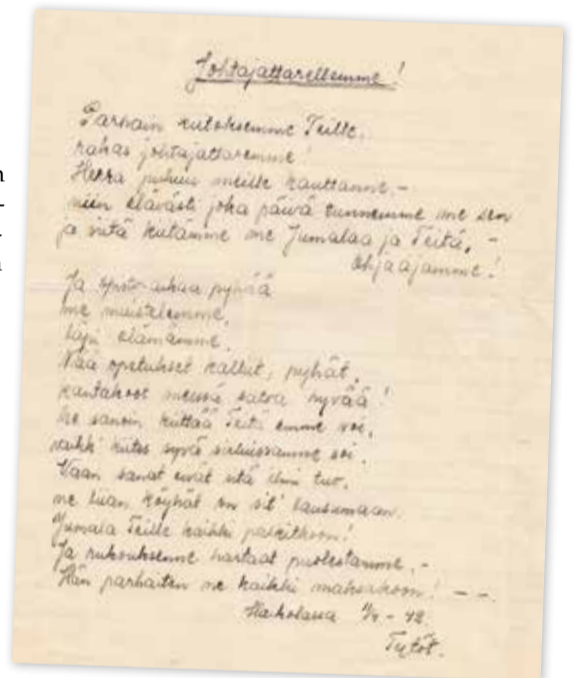
Helvi seurasi maailman tapahtumia ja perusteli näkemyksiään ja mielipiteitään monipuolisesti. Meidän nuorten kanssa hän pohti erilaisia, monesti oikeudenmukaisuuteen liittyviä tilanteita. Ne koskivat usein hänen oppilaitaan, ja hän mietti, oliko menetellyt jossakin tilanteessa oikein.

Opiston toiminnasta ja elämästä Helvi kertoi meille paljon. Hän puhui lämpimästi työtovereistaan, opiskelijoistaan, äitileireistä ja muusta toiminnasta. Opiston tavat tulivat myös meille tutuiksi: ikkunanpesu, makrametyöt ja matonkutominen sekä erilaiset ruoat. Seudun ihmisistä hän puhui aina ihailien ja arvostavasti.

Itse olin 1960-luvulla kahden viikon rippileirillä opistolla. Se oli minulle merkittävää aikaa, sillä tutustuin seutuun ja ihmisiin, jotka avarsivat maailmankatsomustani. Rippileirin johtajana Helvi kohteli minua tasa-arvoisesti muiden tyttöjen kanssa.

Kysyin kerran Helviltä, miksi hän lähti Kohtavaaraan kansanopistoon? Hän vastasi: ”Opistossa ei tarvitse pitää puheita, ja lisäksi seurakuntatyö olisi minulle liian vaativaa.” Helvin mielestä elämä opistoyhteisössä oli hyvää ja antoisaa. Varjopuolena saattoi olla yksityiselämän puute.

Toisten auttaminen ja tukeminen oli Helville luontaista sekä yksityisessä että julkisemmassakin elämässä. Luin hänen saamiaan kirjeitä 1940–1960-luvuilla. Niissäkin tämä tuli hyvin esiin. Kirjeissä pyydettiin Helviltä apua ja neuvoja erilaisiin elämäntilanteisiin: avioliittoaikoihin, uskon horjumiseen, sairastumisiin, ammatinvalintaan ym.

Eläkevuodet Helvi

vietti Vaasassa asuen yhdessä sisarensa kanssa. Helvi seurasi veljiensä lasten elämää ja antoi tarvittaessa tukea, oli aktiivinen Vaasan seurakunnassa, lauloi kirkkokuorossa, kävi uimassa ja joogaryhmässä, matkusteli melkein ”ympäri maailman”.

Opistomaailma kulki mukana Helvin elämän loppuun asti. Hän ei unohtanut Nurmesta eikä Pohjois-Karjalaa. Viimeisiin vuosiansa asti hän sinne matkusti yöpyen Haikolan aittarakennuksessa.

Helvi kuoli 19.12.1994, juuri ennen 80-vuotispäiväänsä. Muistan hänet tasapainoisena, elämästä innostuneena ja elämäänsä tyytyväisenä. Hän iste sanoi minulle viimeisenä elinvuotenaan: ”Olen onnellinen, kun olen saanut elää jo näin kauan ja hyoän elämän.”

Oheinen opiston ensimmäisen vuosikurssin oppilaiden kirje Helville keväältä 1942 kertoo paljon. Helvi oli oppilailleen kuin äiti.

Espoossa 27.1.2019

Liisa Arasto, Helvi Valkosen veljentytär

Kohtaamisia Kohtavaarassa

Yhteys Nurmeksen opistoon ja Kohtavaaraan lähti liikkeelle siitä, että minut valittiin Nurmeksen naapuriin Juuan seurakuntaan nuorisotyöntekijäksi vuonna 1963. Keski-suomalaisena minulla ei Juukaan tullessani ollut minkäänlaisia yhteyksiä sen kummemmin Pohjois-Karjalaan kuin Nurmekseen tai evankeliseen herätysliikkeeseen. Täkäläiset ihmiset, täkäläinen ilmapiiri, luonto ja pohjoiskarjalainen mentaliteetti merkitsivät tulokkaalle niin paljon, että ne ovat kantaneet minua sen verran hellävaraisesti, että olen viihtynyt täällä siitä lähtien.

Juuassa minulle tuli tuttavaksi siellä asunut Evankeliumiyhdistyksen Pohjois-Karjalan alueen piirisihteeri **Pekka Lehikoinen**, jonka kanssa ystävyystimme nopeasti. Juuan evankelisissa kodeissa pidettiin paljon tilaisuuksia, joihin Pekan kanssa osallistuin, kun vain töiltäni ehdin. Yksi vuosittain toistunut tapahtuma olivat Nurmeksen opiston toveripäivät aina Marian-päivänä. Näin tulin tuntemaan kansanopistomaailmaa ja tutustumaan lähemmin evankelisiin ihmisiin. Toveripäivillä käytin lukuisia puheenvuoroja.

Maaseudulla oli kansanopistoon haekutuminen usein ainut keino parantaa edellytyksiään jatko-opintoihin. **Irma Romppanen**, josta sittemmin tuli puolisoni, valitsi opinahjoksi Nurmeksen evankelisen opiston. Samaan aikaan hänen veljensä **Sulo** opiskeli naapurissa Kylänlahden herännäisopistossa. Meitä oli seurakuntien nuorisotyössä tuohon aikaan monia kansanopiston käyneitä ja sitten nuorisonohjaajiksi valmistuneita. Sellainen oli Nurmeksen **Veikko Pöllänenkin**. Hänen kanssaan järjestettiin monia rovas-tikunnallisia tapahtumia Kohtavaarassa opiston suojissa.

Nuorisotyössä meille oli tärkeintä auttaa jokaista nuorta löytämään oma persoonansa, olemaan oma itsensä. Tässä mielessä kansanopistovuosi Kohtavaaras-

Elokuun 6. vuonna 1971 ukkosmyrsky tuhosi vanhan opistorakennuksen.

Uuden opiston valmistuttua elettiin "Kohtavaaran iloista aikaa". Niin tekstiilitaiteilija Kirsti Rantanen nimesi tiimalasihahmoisen pajunkuori-karvalanka-räsy-kudonnaisensa. Se ulottui opiston juhlasalin alttariseinällä katosta lattiaan. Alttariristi oli Eva Ryynäsen kuusipuusta veistämä. Kudonnainen on deponoitu Vuosaassa sijaitsevaan Ortodoksisen Kulttuurikeskus Sofiaan. Risti on Haikolassa.

sakin oli jokaiselle ikioma etsikkoaikansa.

Juuan vuosien jälkeen minua pyydettiin lastenkodin johtajaksi Valtimolle Tiukulan lastenkotiin. En osannut kuvitellaakaan, että kohtaamiset Kohtavaarassa jatkuisivat entistä tiiviimpinä. Tiukula oli Mustalaislähetyksen ylläpitämä lastensuojelulaitos, jossa oli kuntien sijoittamia romaniperheiden lapsia eri puolilta maata. Useimmat lastenkotimme lapsista olivat olleet Tiukulassa jo monta vuotta, joten monella heistä oli edessä elämän käännekohta: mitä sitten tapahtuu, kun lastenkotivaihe päättyy?

Meille Tuikulasta vastaavien huoleen tarjosi monen lapsen kodalla suurta apua Nurmeksen opiston johtajaksi tullut **Kyllikki Tiensuu**, jolla oli tarjota lastenkodin nuorille opiskelupaikka kansanopistossa!

Monelle Tiukulan lapsista tuli tutuksi tie Valtimolta Nurmeksen Kohtavaaraan, olihan heissä monta sellaista, jolla ei ollut yhteyttä omiin vanhempiinsa. Opisto muodostui heille kodiksi, jossa työntekijät korvasivat vanhemmat.

Lastenkodissa koetimme tehdä lasten arjesta mahdollisimman kodinomasta ja virikkeellistä. Teimme paljon retkiä eri

puolille maata Lappia myöten. Lapinmatkalla olimme lastenkodin väen kanssa silloinkin, kun kulimme järkyttävän uutisen: ukkosmyrsky oli tuhonnut Kohtavaaran kansanopiston aamuyöllä 6.8.1971! Tuskin kukaan olisi toivonut tällaista kohtaamista rakastetun opiston kanssa!

Mutta yhtä nopeasti kuin salama tai vaalta oli tehty päätös kansanopiston uudelleen rakentamisesta. Vasta vuoden rehtorina olleelle Kyllikki Tiensuulle opiston uudelleen rakentaminen oli eräänlainen elämän yliopisto. Olin tuolloin oman työni ohella *Kotimaa*-lehden avustajana ja kirjoitin opiston uudelleenrakennusvaiheesta jutun. Otsikoin sen: "Kehitysalueen kansanopisto nousee tuhkasta salamannopeasti".

Kuopion piispa **Olavi Kares** vihki uuden opiston käyttöön kahden rakennusvuoden jälkeen adventtina 1973. Hän nimesi opiston "Uskon ja toivon taloksi". "Tämä opisto on ollut sekä kyynelten että kiitoksen paikka. Se on tunnettu lahjana, josta on sekä kiitetty että iloittu".

Nyt vuosikymmenien kuluttua on paikallaan muistella kohtaamisia Kohtavaarassa kiitollisena ja iloisena kaikista niistä

vaiheista, jotka olen saanut elää ja kohdata ihmisiä, joilta olen niin paljon saanut Kohtavaaran kohtaamisissa. Erityisesti muistan niitä vuosia, joiden aikana nyt jo muistojen joukkoon jääneen Tiukulan lastenkodin lapset ja nuoret saivat omaan elämäänsä eväitä Kohtavaaran opistossa. Onneksi Haikolan talo ja kannatusyhdistys voivat jatkaa opiston arvokasta perintöä!

Onnittelten 80-vuotiasta kaikista näistä vuosikymmenistä!

Nurmeksessa jouluna 2018
Niilo Niskanen

TILAA PIRTIN VIESTI!

Tiedät, mitä Haikolassa tapahtuu!
Maksa tilausmaksu
10 eur.

Viestikohtaan tilaaja ja osoite, muuten emme voi lehteä toimittaa!

LIITY JÄSENEKSI!

Jäseneksi liityt maksamalla yhdistyksen vuosijäsenmaksun **20 euroa** tai pysyvän jäsenmaksun **200 euroa**
Viestikohtaan maksajan nimi ja osoite.

TILINUMERO

Pohjois-Karjalan Osuuspankki, Nurmes
FI02 5299 0120 0478 72

PIRTIN VIESTI

NURMEKSEN EVANKELISEN OPISTON YSTÄVÄT RY:N LEHTI,
75. vsk

Tämän numeron toimittivat
Haikolan talkoolaiset

Tilausmaksu 10 eur

Ilmestyy kaksi kertaa vuodessa

Osoite: Opistontie 7, 75970 Kohtavaara
Puh: 013 430 120, 045 138 1648

S-posti: haikola@haikolantalo.fi
www.haikolantalo.fi
Facebook Haikolan talo

Ulkoasu: Faktor Oy

Paino: PunaMusta Oy, Joensuu

ISSN: 1797-741x (painettu)
2489-3862 (verkkojulkaisu)

Luokkaretkellä ja perimätietoa

Vuonna 1952 Nurmeksen Yhteislyseon neljäs luokka (vastaa nykyisen peruskoulun kahdeksatta luokkaa) teki luokkanvalvojansa kanssa luokkaretken Kohtavaaran kansanopistolle. Aamupäivä meni huomaamatta ja muistikuvia jättämättä, mutta iltapäivällä alkoi kaatosade, joten kokoontuimme opistorakennuksen suureen pirttiin ja yhdessä mietittiin, miten aika saataisiin kulumaan. Ajanvietteeksi

valittiin panttileikki, jossa jokaisen oli annettava joku oma esine pantiksi. Sitten alkoi kysely "Kenen pantti tulossa ja tervassa liehuu ja mitä sen on tehtävä?" Tehtävä määrättiin ja vasta sitten näytettiin pantti ja selvisi teh-

tävän suorittaja.

Leikki jatkui ja sitten tuli tehtävä: Jos pantti on tytön, sen on pussattava **Martikaisen Joukoa** ja jos pantti on pojan, sen on pussattava jotain tyttöä (en muista ketä). Pantti oli minun – äidin rannekello, jonka hän oli lainannut minulle retkeä varten. Nousin ylös ja mietin kuumeisesti, millaisen rangaistuksen saisin, kun kertoisin kotona kadottaneeni kellon. Kasvoillani näkyi varmasti kaikki saateenkaaren värit ja tulin tulokseen: Luovun kellosta. Niinpä istuin takaisin penkille. Mutta silloin nousi toisella puolella pirttiä istunut Jouko Martikainen ylös, käveli keskelle pirttiä ja ilmoitti kuuluvalla äänellä: *Tulo on riippumaton tekijäin järjestyksestä* ja käveli sitten suoraan eteeni, otti suurin piirtein kiinni korvistani ja pussasi minua otsalle. Luokka oli revetä nauruun – minä muiden mukana, saihan äiti kihlakellonsa takaisin.

Jouko Martikaisesta tuli myöhemmin teologian tohtori ja professori ja minusta matematiikan opettaja. Koko

työurani ajan (38 vuotta) joka kerta kun opetin kertolaskun vaihdantalakia "*Tulo on riippumaton tekijäin järjestyksestä*" olen muistanut Jouko Martikaista ja hänen ritarillisuuttaan.

Muutama vuosi sitten olimme **Reijon** kanssa Joukon sisaren hautajaisissa Hyvinkäällä. Muistotilaisuudessa istuimme pöydässä, jossa meille kerrottiin, että Joukon kaksi iäkäästä veljeä Valtimon Karhunkästä istui viereisessä pöydässä. Sopivan tilaisuuden tullen menin heitä tervehtimään ja sanoin olevani Nurmeksestä lähtöisin. Puhe-
liaampi veli kysyi, että *mikäs oli sinun tyttönimesi*. Sanoin olevani Piironen. *No oletko Mujejärveltä vai Saramolta?* jatkui kysymys. *Saramolta*, vastasin. *No oletko niitä Saramon pitkiä Pirosia vaiko pyöreitä Pirosia?* – *Jaa-ah, näyt olevan niitä pyöreitä Pirosia!* Puolet painostani hävisi saman tien suvun piikkiin!

Helsingissä 10.3.2019
Leena Pajamo

Professori Jouko Martikainen.